

Habemus Papam! Joannens Paulus II.

Karol Wojtyła se v roce 1962 účastnil II. vatikánského koncilu, který zahájil papež Jan XXIII. Během všech čtyř koncilních zasedání, která proběhla od roku 1962 do roku 1965, se zapojoval do diskusí o pramenech Zjevení, svátostech, liturgické obnovy, role Marie či podstaty církve. Z perspektivy mnohaleté pastorační zkušenosti se vyjadřoval k otázce apoštolátu laiků a zdůrazňoval pramen jejich povolání a roli v životě církve. Hlas arcibiskupa z komunistického Polska, kde byla porušována práva občanů vyznávat víru, měl zvláštní význam při vzniku *Deklarace o náboženské svobodě*. Během koncilu zdůrazňoval, že církvev je ve stálém dialogu se světem, a církvev uskutečňuje své poslání ve světě a skrze svět. Spolupracovníci na mladého kolegu hleděli s uznáním. Teolog Yves Congar si poznamenal do svého deníku: „*Wojtyła udělal ohromný dojem. Je dominantní osobností. V jeho osobě je vitalita, magnetická síla, prorocká moc plná klidu a nepřipouštějící odmítnutí.*“ Také teolog Henri de Lubac později přiznal: „*Nebylo těžké v něm odhalit člověka velkého kalibru.*“ Po návratu z koncilu napsal knihu s názvem *K pramenům obnovy: Studie o realizaci II. Vatikánského koncilu*. Po letech o II. vatikánském koncile napsal: „*Koncil měl skutečně něco z Letnic: oslovil biskupy celého světa – tedy církvev – právě na těch cestách, po nichž bylo třeba se na sklonku druhého tisíciletí vydat.*“

V 60. letech polská komunistická vláda naznačila vatikánským představitelům, že by nebyla proti, kdyby v zemi působil druhý kardinál. Úmyslem vládních činitelů bylo prostřednictvím dvou kardinálů rozpoltit polskou církvev na dvě části. Na základě tohoto

požadavku v roce 1967, papež Pavel IV, jmenoval arcibiskupa Karola Wojtyłu kardinálem. Důvodem rozhodnutí papeže byla arcibiskupova intenzivní pastorační činnost v Polsku a fakt, že dokázal srozumitelně, otevřeně a neobyčejně adresně šířit evangelickou zvěst. Jako kardinál se také zúčastnil litoměřického pohřbu tragicky zesnulého kardinála Štěpána Trochty. Příslušníky československé tajné služby mu nebylo umožněno sloužit mši svatou za zemřelého, a tak seděl v průběhu obřadu mezi laiky. Na závěr smutečního ceremoniálu pronesl nad rakví zemřelého buřičskou řeč, a nazval „*kardinála Štěpána Trochtu mučedníkem.*“

Po smrti Pavla VI. se účastnil konkláve, kde byl novým papežem zvolen Albino Luciani, který přijal jméno Jan Pavel I. O necelé dvě měsíce později se po smrti Jana Pavla I, účastnil dalšího konkláve, jako jeden z předních kandidátů na papežský úřad. Podpora na druhém konkláve však byla rozdělena mezi jiné dva silně kandidáty. Nakonec 16. října 1978 byl jako 264. papež v dějinách církvi, zvolen Karol Wojtła. Na počest Jana Pavla I., přijal pro svůj pontifikát jméno *Jan Pavel II.*

První slova po zvolení Papežem:

"Nebojte se!

Otevřete, ba přímo rozrazte dokořán brány Kristu!

Otevřete svá srdce, své životy, své pochybnosti,

těžkosti, své radosti a city jeho spásné moci

a dejte mu vstoupit do svých srdcí.

Nebojte se! Kristus ví, co je v člověku.

Jedině on to ví ... !"

Je nezbytné zdůraznit, že byl po 455 letech prvním papežem neitalské národnosti a zároveň prvním papežem v historii slovanského původu. Slavnostní inaugurace se konala 22. října 1978. V ten den se

obrátil na mladé lidi slovy: *"Vy jste naděje církve a světa. Vy jste moje naděje"*. V listopadu při větším setkání s nimi dodal: *"Řekněte každému, že papež klade důraz na mladé."* Láska k mládeži, k níž měl vřelý vztah, ho vedla k vyhlášení Světových dnů mládeže, při nichž se setkával s mladými lidmi všech národů v různých místech světa.

Zvolení Jana Pavla II. znamenal šok pro komunistickou moc. Vedení komunistické strany v Kremlu si od začátku uvědomovalo, že pontifikát Jana Pavla II. bude velkým ohrožením pro celý systém. Měsíc po jeho zvolení, zaslala Moskva šéfům zpravodajských socialistických krajin východní Evropy dokument, který obsahoval obšírnou charakteristiku jeho osoby a přesně prognózoval směřování jeho úřadu. Sovětští analytici, kteří se také opírali o informace polských bezpečnostních orgánů, správně předvíдали, že od této chvíle budou jednání představitelů komunistických zemí se Svatým stolcem náročnější. Do čela církve *"se totiž postavil biskup, který dobře zná reálie socialistického státu."* Proto už 13 listopadu 1979 sekretariát ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu, a i jeho řídicí grémium, schválilo šestibodový dokument s názvem *"Směrnice opatření proti politice Vatikánu vůči socialistickým zemím"*. Šlo o politickou direktivu zavazující instituce socialistického státu k aktivitám, které měly diskreditovat osobu Jana Pavla II. a útočit na jeho činnost. Všechny obavy Kremlu se potvrdily během první cesty Jana Pavla II. do rodného Polska v červnu 1979, která byla událostí pro celou tehdejší východní Evropu. Papežova návštěva nastolila kvalitativně novou situaci. Lidé, kteří se v milionech vyhrnuli do ulic a na náměstí, aby ho přivítali, náhle viděli, že ve své zemi tvoří vlastně drtivou většinu. Od

té chvíle se komunistická moc nacházela v defenzivě. Za takových okolností se zrodila *Solidarita*, zakrátko významná společenská síla hlásající program reform, které výrazně vykračovali za oblast vlastního odborového hnutí. To všechno by se neudálo bez náboženského probuzení, které po sobě zanechala první cesta Jana Pavla II., bez jeho naléhání na dodržování lidských práv, svobody národa a připomínání si jeho historických kořenů. Jeho návštěvou se zrodila víra, že pokud se Polák stal Kristovým zástupcem, tak vlastně na tomto pokolení Poláků spočívá povinnost uskutečnit duchovní revoluci. Revoluci, za jakou se Jan Pavel II. modlil na Náměstí vítězství ve Varšavě v roce 1979 - *za obnovení obličeje (charakteru) krajiny*. Také zde představit svůj tzv. *slovanský program*, který se vztahoval konkrétně k národům východní Evropy. Podstatou programu byla snaha o odkrývání křesťanských kořenů národních identit, a to často u příležitosti lokálních výročí a svátků. Ty byly spojeny například křtem Rusi nebo také misí sv. Cyrila a Metoděje. Do centra pozornosti Jana Pavla II. a diplomacie Vatikánu se tak dostávali především otázky náboženské svobody právě v oblastech, kde se křesťanská víra původně šířila prostřednictvím apoštolů Slovanů. Speciální místo v slovanském programu Jana Pavla II. měla otázka řeckokatolické církve. Ta byla postavena mimo zákon na Ukrajině i v Rumunsku, a v Československu byla pronásledována do roku 1968. Jan Pavel II. na jedné z prvních audiencí přijal kardinála Josifa Slipyja, hlavu řeckokatolické (uniatské) církve, nejvíce pronásledovaného církevního společenství ve východní Evropě. V březnu roku 1980 svolal do Vatikánu synodu řeckokatolické církve, které se zúčastnili všichni ukrajinští biskupové, žijící v emigraci.

Na synodě byl zvolen nový řeckokatolický arcibiskup, který byl také správcem početné ukrajinské diaspory v Kanadě. Papež tak zpochybnil stalinský césaropapizmus a podpořil obnovu řeckokatolické církvi na Ukrajině. Vedení v Moskvě to vnímalo jako výzvu, otevřeně zpochybňující imperiální status Sovětského svazu. Proto zpravodajské služby nacházející se pod úplnou operační kontrolou KGB, začaly v létě roku 1980 intenzivní dialog s tureckým teroristou Mehmetem Ali Ağcou, který 13. května 1981 střílel na papeže a pokusil se tak ukončit jeho pontifikát. V zemích jako Československo, Rumunsko či Maďarsko, kde komunistické vlády obzvlášť ohraničovaly práva věřících, vznikalo neformální náboženské prostředí, soustředěné kolem tajně vysvěcených biskupů. Postupně vznikaly struktury, které se nazývaly podzemní církvi. Právě v osobě papeže Jana Pavla II. našly svého partnera a spojence. Když se na podzim roku 1989 jeden za druhým hroutily komunistické režimy střední a východní Evropy, nejneobyčejnějším rysem těchto událostí bylo, že se odehrávaly bez užití síly, ve shodě s papežovou výzvou „*k přeměně srdcí, na odpuštění a smír.*“ Na jaře roku 1990 prezident Československa Václav Havel vítal papeže těmito slovy: *"Svatý otče. Nevím, jestli vím, co je to zázrak. Přesto se osměluji říci, že v této chvíli jsem účastníkem zázraku."* Georg Weigel, snad nejpronikavější životopisec Jana Pavla II., popsal příčiny onoho zázraku: *"Fakta nezvratně dokazují, že dlouhou válku s komunismem nevyhráli páni v černých oblecích, ovládající po zuby ozbrojené vojsko, ale jeden člověk v bílém rouchu a jeho dobrovolná armáda lidí, kteří se při své činnosti zřekli násilí."*

Jeho péče jako pastýře celé církve se projevila zvoláním četných zasedání biskupské synody, zřizováním nových diecézí a církevních správních oblastí, veřejným vyhlášením *Kodexu kanonického práva latinského obřadu a Kodexu kánonů východních církví*, vydáváním encyklik a apoštolských exhortací. Aby umožnil Božímu lidu prožít okamžiky intenzivnějšího duchovního života, vyhlásil *Jubilejní rok vykoupení, Mariánský rok, Rok eucharistie a Velké Jubileum roku 2000*. Jan Pavel II. se zaměřil na bezpočet inspirativních příkladů svatosti a stal se hybnou silou bezprecedentní vlny blahořečení a svatořečení. Slavil *147 beatifikačních bohoslužeb*, při nichž prohlásil *1338 blahoslavených*, a *51 kanonizačních bohoslužeb*, z nichž vzešlo *482 svatých*. Jan Pavel II. značně rozšířil kardinálské kolegium jmenováním 231 nových kardinálů. V roce 1981 pověřil svého budoucího následníka Josepha kardinála Ratzingera vedením Kongregace pro nauku víry. Vydal *14 encyklik*, první z nich pouhých pět měsíců po svém nástupu do papežského úřadu. Ubírání světové církve dále vedl *15 apoštolskými exhortacemi*, *11 apoštolskými konstitucemi* a *45 apoštolskými listy*. Jako akademický doktor vydal také pět svých vlastních knih: *Překročit práh naděje* (1994), *Dar a tajemství: K padesátému výročí mého kněžství* (1996), *Římský triptych* (2003), *Vstaňte, pojďme!* (2004) a *Paměť a identity* (2005). Jako římský biskup také navštívil 317 z 333 římských farností. Přijímal lidi z celého světa, při středečních generálních audiencích, kterých se uskutečnilo 1160, se setkal s více než 17,6 miliony poutníků. Kromě toho jako nejvyšší představitel katolické církve na zemi podnikl na 38 oficiálních návštěv a navštívil či udělil audienci 246 premiérům a 738 hlavám států.

Je třeba připomenout i jeho prohlubování dialogu se Židy a s představiteli jiných náboženství. Svolával je na setkání, aby se společně modlili za mír. Do nového století dal papežskému úřadu výraznější pastýřskou tvář a otevřel svou náruč celému světu. Při Urbi et orbi začal oslovovat jednotlivé národy v jejich jazycích.

Jak již bylo vzpomenuáno, 13. května 1981, v den 64. výročí Zjevení Panny Marie ve Fatimě, byl na Jana Pavla II. při tradiční středeční projížďce v papamobilu po Svatopetrském náměstí spáchán atentát. Atentátníkem byl Mehmet Ali Ağca. Kulka, která prošla břichem, způsobila četná poranění střev a jen o několik milimetrů minula hlavní břišní tepnu. Papež byl převezen do nemocnice, kde ztratil vědomí. Před pětihodinovou operací mu kardinál Stanisław Dziwisz udělil poslední pomazání. Jan Pavel II. se probral hned na druhý dne ráno. Po střelbě papež žádal věřících, aby *"se modlili za mého bratra, kterému jsem já upřímně odpustil"*. Dne 3. června mu lékaři povolili návrat do Apoštolského paláce, avšak v příštích dnech se mu značně přitížilo, což jej přinutilo k návratu zpět do nemocnice, kde bylo laboratorními testy zjištěno, že byl při transfúzi krve napaden cytomegalovirózou. Dva dny po Vánocích, v roce 1983 Jan Pavel II. navštívil svého atentátníka, který byl odsouzen na doživotí, ve vězení. Oba spolu chvíli mluvili o samotě. Jan Pavel II. na margo toho řekl: *"O čem jsme mluvili, zůstane tajemstvím mezi námi. Hovořil jsem s ním, jako se mluví s bratrem, jemuž jsem odpustil a který se těší mé důvěře. Co jsme si řekli, je tajemství mezi mnou a jím."*

Zdroje:

<http://www.milujte.se/storage/dalsi/milujte-se-2007-3.pdf>

<http://catholica.cz/?id=4795>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Pavel_II.#cite_note-76

https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Pavol_II.

<https://www.zivotopisysvatych.sk/jan-pavol-ii/>

http://www.historickarevue.com/clanok/jan_pavol_ii

<https://www.zivotopisysvatych.sk/jan-pavol-ii/>

<https://web.archive.org/web/20150128112510/http://farnost-mikulovice.webnode.cz/news/pontifikat-jana-pavla-ii-v-datech-a-cislech/>